

Boekrecensie Roesten van Nederland

Auteurs: A.J. Termorshuizen & C.A. Swertz

ISBN 978-90-6464-483-2

Eind 2011 verscheen er een zeer opmerkelijk boek over een buitengewoon interessante groep plantenziekten: de roestschimmels. Het meest valt, wat mij betreft, toe te juichen dat het boek (ook) geschreven is voor hobbybiologen en natuurliefhebbers.

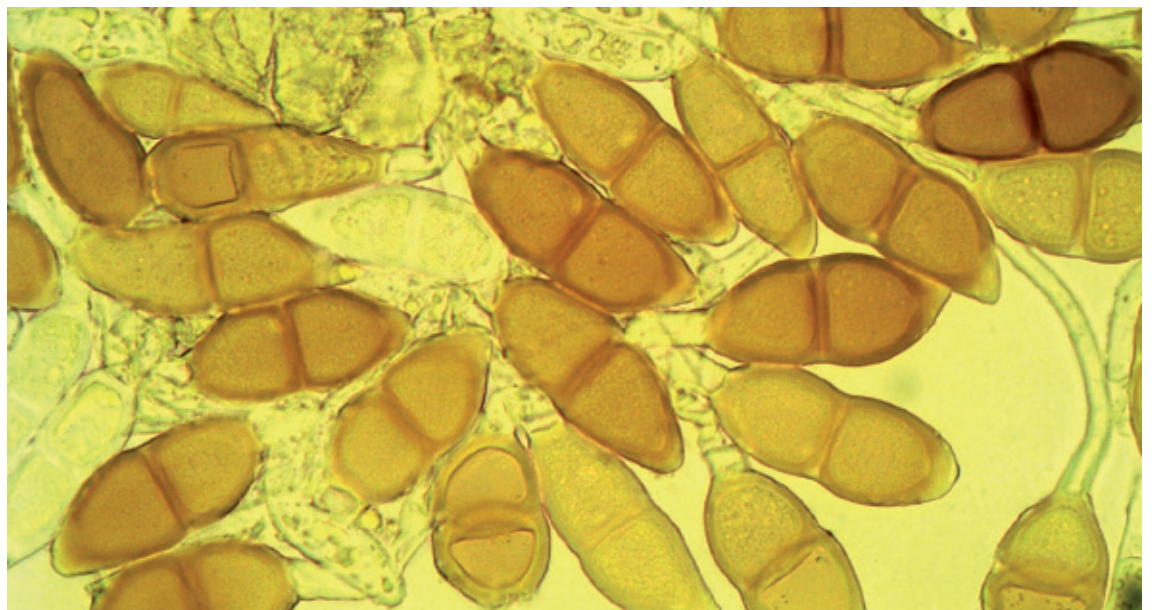
Uniek

Het verschijnen van monografische boeken over roestschimmels is een zeldzame gebeurtenis. Het laatstverschenen boek op dit gebied in de Nederlandse taal dateert alweer van 1883, toen Calkoen zijn kennis over het voorkomen van roestschimmels in Nederland in een proefschrift vastlegde. Sindsdien verschenen af en toe standaardwerken die nationale en regionale roestflora's in andere Europese landen beschreven.

De auteurs hebben een geweldige prestatie geleverd. Dit is bij mijn weten het eerste boek dat in kleur is uitgevoerd over de complete

roestflora van een land. Niet alleen bevat het talrijke prachtige kleurenfoto's van typische ziektebeelden, maar ook kleurenondersteuning in tabelopmaak en typografie waarmee bijvoorbeeld snel gezien kan worden of een bepaalde roestsoort of roestsporenstadium in Nederland is waargenomen. Bovendien is het de eerste nationale roestflora die volledig tweetalig is (Nederlands en Engels).

Ooievaarsbekroest (*Puccinia morthieri*; teliosporen): tot nu toe één vondst in Nederland in de tuin van de vader van de eerste auteur. Foto A.J. Termorshuizen.

Rients Niks

Wageningen UR Plant
Breeding

Determinatie, verspreiding en waardplanten

Het boek bouwt voort op eerdere Midden-Europese en Britse standaardwerken, en gebruikt en reproduceert veel van de daarin gepubliceerde lijntekeningen en kennis. Verder bevat het boek verspreidingskaartjes waarmee gezien kan worden in welke Europese landen, voor zover bekend, een roest gedocumenteerd voorkomt. Op een slimme manier is op die kaartjes tevens te zien in welke andere continenten de roest voorkomt. Het moet een geweldige klus zijn geweest data van voorkomen in Nederland en elders te verzamelen en op betrouwbaarheid te beoordelen. Mij verbaasde het dat het boek suggereert dat in Nederland op tarwe geen infectie door gele roest (in het boek Streeproest genoemd) is aangetroffen, terwijl dit pathogeen enkele decennia geleden ook in ons land een economisch belangrijke plantenziekte was. Het was zelfs het onderwerp van Prof. Zadoks' proefschrift. Mogelijk een omissie? Gelukkig heeft het boek ook een website voor errata en een volledige index.

Het grootste deel van het boek (261 pagina's) wordt door de beschrijvingen van de roestsoorten in beslag genomen. Deze zijn gerangschikt naar geslacht van de roest en daarbinnen op alfabetische volgorde van soortnaam. De beschrijvingen zijn inclusief de waardplanten, verspreidingskaartjes en de algemeenheid of zeldzaamheid van de roest, en de sporenstadia die zijn aangetroffen. Gelukkig bevat het boek ook beschrijvingen van roesten die in Groot-Brittannië, Duitsland en andere omliggende landen gevonden zijn, en (dus) ook in Nederland verwacht mogen worden voor te komen. Het boek bevat verder een uitgebreide determinatietabel: daarmee kan de waarschijnlijke identiteit van een roest worden vastgesteld.

Interessante inleidende hoofdstukken

Erg interessant en enthousiasmerend zijn de inleidende hoofdstukken. Daarin wordt in zo eenvoudig mogelijke taal de biologie van de roestschimmels uitgelegd. Roestschimmels zijn zeer plantensoortspecifiek, en vele wisselen bovendien tussen waardsoorten naar gelang het type sporen (seksueel of aseksueel) dat ze produceren. De auteurs vermelden tal van interessante feiten. Voor mij was het verbazend dat Jeneverbes voor zoveel roestsoorten een waardplant is. Een ervan wisselt met peer. Dat is verrassend, want het is mij niet opgevallen dat peer

Gymnosporangium sabinae s.l. op Jeneverbes (*Juniperus communis*; telia). Foto L. Rommelaars.

en jeneverbes vaak in eenzelfde gebied voorkomen. Ik ga beslist opletten of ik bij het zien van een jeneverbesstruik roest zal vinden.

Sommige plantensoorten zijn zeldzaam (denenorchis) maar toch vaak geïnfecteerd door een daarop gespecialiseerde roest. Minstens zo interessant zijn de gevallen waarbij een zeer algemene plant slechts zelden door de bijbehorende roest is geïnfecteerd: o.a. hulst wordt als voorbeeld genoemd. De hulstroest werd slechts tweemaal gerapporteerd: eenmaal in Luxemburg, en eenmaal in Limburg, door een van de auteurs.

Uitnodigend

Voor liefhebbers van zeldzaamheden zijn er in de inleiding tabellen met roestsoorten die nog nooit of zelden of pas sinds zeer kort geleden in Nederland gevonden zijn, maar er wel regelmatig verwacht mogen worden. Dit enthousiasmeert om deze roesten gericht te gaan zoeken. Ik kijk, sinds het lezen van dit boek, bijvoorbeeld met andere ogen naar elke hulststruik: wie weet kan ik de derde waarneming van hulstroest ooit op mijn naam schrijven!